

Силабус освітнього компоненту

Історія держави та права

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Освітньо-професійна програма – Правоохоронна діяльність

Рік навчання: 2025-2026, Семестр: 1

Кількість кредитів: денна ф/н – 3, заочна ф/н – 3

Обсяг годин: денна ф/н – 90, заочна ф/н – 90

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль – екзамен

Форма проведення занять – лекції, семінарські заняття

Назва освітнього компоненту	<u>Історія держави та права</u> <u>History of the State and Law</u>
Викладач	Кисляк Леся Несторівна доцент кафедри загальноправових та гуманітарних дисциплін Івано-Франківського інституту «Одеська юридична академія», кандидат філологічних наук, доцент. Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13 каб. 409
Е-mail:	kyslyak.lesya73@gmail.com
Консультації викладача	Четвер 14.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу:

Навчальна дисципліна «Історія держави та права» складається з двох взаємопов'язаних частин: історії держави та права зарубіжних країн і історії держави та права України. Обидві частини побудовані за хронологічним принципом і можуть вивчатися як самостійно, так і у взаємозв'язку, що забезпечує цілісне розуміння розвитку державно-правових явищ.

Дисципліна є фундаментальною складовою професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Вона спрямована на вивчення закономірностей виникнення, становлення та еволюції держави і права як єдиного соціально-правового феномену, а також аналіз взаємодії правових норм, державних інститутів і суспільних процесів у різні історичні періоди.

Особлива увага приділяється дослідженню генезису системи правового регулювання суспільних відносин, розвитку правоохоронних інститутів, форм і методів здійснення державної влади, а також трансформації правових систем у різних країнах і в Україні. Вивчення дисципліни сприяє формуванню історико-правового мислення, розумінню витоків сучасної правоохоронної системи, її принципів і функцій, що є необхідним для ефективного виконання професійних обов'язків у сфері забезпечення законності та правопорядку.

Дисципліна забезпечує розуміння генези держави і права, формує системне мислення, здатність аналізувати правові явища та використовувати історичний досвід у професійній діяльності.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування

навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

ПРН 3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

ПРН 8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.

ПРН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
лекції	20	8
семінарські заняття	20	6
індивідуальна робота	10	10
самостійна робота	40	66
всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM, Moodle.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
1.	Предмет, завдання та методи пізнання дисципліни «Історія держави та права».	2	2
2.	Утворення Афіньської держави та античних міст-держав Північного Причорномор'я та Приазов'я.		
3.	Держава і право Візантії.		
4.	Держава і право Польщі.	2	
5.	Держава та право США.	2	
6.	Держава і право Київської Русі.	2	2
7.	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та їх правове становище.	2	
8.	Характеристика права на українських землях кінця XIV– середини XVI ст. та його кодифікація у Великому князівстві Литовському.		
9.	Розвиток українського козацтва, його організація та боротьба за права українського народу (XV ст. – 1657 р.)	2	
10.	Боротьба України-Гетьманщини за збереження своєї політичної автономії (друга пол. XVII ст. – перша пол. XVIII ст.).	2	
11.	Суспільно-політичний лад і право на українських землях під владою іноземних держав.	2	2
12.	Держава і право УНР та Української Держави (березень 1917–1918 рр.).	2	
13.	Становлення радянської державності в Україні (1917–1929). Особливості здійснення нової економічної політики в УСРР.		
14.	Відродження і розбудова незалежної Української держави на сучасному етапі.	2	2
Усього		20	8

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
1.	Предмет, завдання та методи пізнання дисципліни «Історія держави та права».	2	2
2.	Утворення Афінської держави та античних міст-держав Північного Причорномор'я та Приазов'я.		
3.	Держава і право Візантії.		
4.	Держава і право Польщі.	2	
5.	Держава та право США.	2	
6.	Держава і право Київської Русі.	2	
7.	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та їх правове становище.	2	
8.	Характеристика права на українських землях кінця XIV–середини XVI ст. та його кодифікація у Великому князівстві Литовському.		
9.	Розвиток українського козацтва, його організація та боротьба за права українського народу (XV ст. – 1657 р.)	2	
10.	Боротьба України-Гетьманщини за збереження своєї політичної автономії (друга пол. XVII ст. – перша пол. XVIII ст.).	2	
11.	Суспільно-політичний лад і право на українських землях під владою іноземних держав.	2	2
12.	Держава і право УНР та Української Держави (березень 1917–1918 рр.).	2	
13.	Становлення радянської державності в Україні (1917–1929). Особливості здійснення нової економічної політики в УСРР.		
14.	Відродження і розбудова незалежної Української держави на сучасному етапі.	2	2
	Усього	20	6

Самостійна робота		
Опис змісту навчання	ДФ	ЗФ
Підготовка до аудиторних занять та контрольних заходів за темами:		
1. Предмет, завдання та методи пізнання дисципліни «Історія держави та права».		3
2. Утворення Афінської держави та античних міст-держав Північного Причорномор'я та Приазов'я.	2	3
3. Держава і право Візантії.	2	3
4. Держава і право Польщі.	2	3
5. Держава і право франків.	2	3
6. Держава і право Австрії та Австро-Угорщини.	2	3
7. Держава і право Франції.	2	3
8. Держава і право Туреччини.	2	3
9. Держава і право США.	2	3
10. Держава і право Київської Русі.	2	3
11. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та їх правове становище.	2	3
12. Характеристика права на українських землях кінця XIV – середини XVI ст. та його кодифікація у Великому князівстві Литовському.	2	3
13. Розвиток українського козацтва, його організація та боротьба за права українського народу (XV ст. – 1657 р.)	2	3
14. Боротьба України-Гетьманщини за збереження своєї політичної автономії (друга пол. XVII ст. – перша пол. XVIII ст.).	2	3
15. Суспільно-політичний лад і право на українських землях під владою іноземних держав.	2	3
16. Держава і право УНР та Української Держави (березень 1917–1918 рр.).	2	3
17. Держава і право ЗУНР та УНР доби Директорії.	2	3
18. Становлення радянської державності в Україні (1917–1929). Особливості здійснення нової економічної політики в УСРР.	2	3
19. Держава і право Радянської України 1930–1953.	2	3
20. Держава і право УРСР з 1954-1990 рр.	2	3
21. Відродження і розбудова незалежної Української держави на сучасному етапі.	2	6
Усього	40	66

Індивідуальні завдання		
Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Есе та/або реферат (доповідь) являє собою інформаційне повідомлення, результат індивідуальної думки та враження з поглибленого дослідження індивідуально обраної здобувачем теми (окремих питань навчальної дисципліни) та має бути підкріпленим науково-літературною базою та/або прикладами із практики.	5	5
Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій за заданою тематикою та підготовка доповіді, у якій дається зведена характеристика певного питання, проблеми, теми, що базується на інформації, здобутій із документів (наприклад, теми або види навчальної активності).	5	5
Всього	10	10

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Накопичувальна. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня знань студентів.

Методи поточного контролю: Усне опитування здобувачів вищої освіти, вирішення практичних завдань, тестові завдання, проектний метод (складання типових документів); кейс-метод, ситуаційні завдання, ділові ігри.

Рубіжний контроль.

Проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоєності здобувачами вищої освіти відповідного об'єму опрацьованого та вивчення матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення рубіжного контролю: контрольна робота, колоквиум.

Індивідуальне завдання.

Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Аналіз законодавства та судової практики. Здобувач вищої освіти самостійно обирає об'єкт та предмет дослідження.

Підсумковий контроль.

Проводиться у формі екзамену.

9.Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили	відмінно	Зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно	
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському інституті «ОЮА».

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських занять	Регулярне відвідування семінарських занять, попереднє ознайомлення з рекомендованою літературою, виконання завдань є необхідною умовою. На заняттях з навчальної дисципліни «Історія держави та права» найчастіше використовуються такі види занять як розгорнута бесіда, доповідь (повідомлення), обговорення рефератів тощо.
Вимоги до індивідуальної роботи	Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних питань із залученням спеціальної літератури та інформаційних джерел. Реферат повинен містити результати поглибленого дослідження окремих питань курсу та бути підкріпленим науково-методичною базою. Доповідь є інформаційним повідомленням.
Вимоги до самостійної роботи	Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних питань. Можливе використання мультимедійних технологій для представлення результатів аналізу рекомендованої літератури та вирішення поставлених завдань. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування, в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.
Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, заліку, екзамену Підсумковий контроль передбачає залік у 1-му семестрі та екзамен у 2-му.

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

1. Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
2. Гончаренко В.Д. Історія держави і права України: підруч. Київ: Право, 2019. 552 с.
3. Єрмолаєв В. М. Історія держави і права України: підручник. Х.: Право, 2021. 472 с.
4. Єфремова Н.В., Корнієнко І.В. Історія української юриспруденції. Навчально-методичний посібник. Одеса: Юридична література, 2020. 112 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14771>
5. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки). За редакцією Б. Й. Тищика. Львів, 2006. 384 с.
6. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін.; вступ. Слово О. М. Бандурки]. Харків: Майдан, 2020. 618 с.
7. Історія держави і права України. Курс лекцій / В.М. Щербатюк (кер. авт. кол.), П.П. Захарченко, О.В. Кузьминець та ін.; за ред. В.М. Щербатюка. Київ: Видавництво «Фенікс», 2018. 496 с.
8. Історія держави і права України: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук. проф. О. М. Бандурки; [Бандурка О. М., Бурдін М. Ю., Гавриленко О. А. та ін.; вступ. слово О. М. Бандурки]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 448 с.
9. Історія держави і права України: підручник/ В.Д. Гончаренко, В.М. Єрмолаєв, В.О. Рум'янець та ін.; за ред. В.Д. Гончаренко. Х.: Право, 2018.
10. Історія держави і права: підручник. За заг. ред. док. юрид. наук, проф. О.М. Бандурки / О. М. Бандурка, О.М. Головка, В.А. Греченко, І.А. Логвиненко та ін. Харків: Майдан, 2018. С. 569.
11. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко та ін. К.: «Видавництво Людмила», 2020. 174 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18071>
12. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О.М. Головка та ін. ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 616 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/2c4c8069-6261-4f04-8919-d9def3cbe9c5>
13. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Історія держави і права України: навчально-методичний посібник для організації практичних занять і самостійного вивчення дисципліни студентами Івано-Франківського юридичного інституту та фахового коледжу Національного університету «Одеська юридична академія». Івано-Франківськ: ІФЮІ НУ «ОЮА», 2020. 172 с.
14. Кисляк Л.Н. Правова спадщина України: Навчально-методичний посібник для студентів Івано-Франківського юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія». Івано-Франківськ: ІФЮІ НУ «ОЮА», 2020. 240 с.
15. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн. Харків, 2003. 415 с.
16. Тищик Б. Й., Бойко І. Й. Історія держави і права України. Академічний курс: підручник. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Київ: Ін Юре, 2015. 807 с.
17. Трофанчук Г. І. Історія держави та права України: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2023. 568 с.
18. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн : навчальний посібник. 3-тє видання, стереотипне. Львів : «Новий Світ-2000», 2026. 474 с. ISBN 966-7827-17-8.
19. Хрестоматія з історії держави і права України. У 2-х т. / За ред. В.Д. Гончаренка. Київ, 2003.
20. Шевченко А. Є., Кудін С. В. Історія держави і права України : навч.-метод. посіб. Вінниця : ТОВ «Твори» 2020. 688 с.

Нормативні акти:

1. Аналітична записка Центру політико-правових реформ «Огляд судової реформи в Україні. Роль модельних судів». URL: pravo.org.ua/files/Sud/Reforma/Oglad_model%20sudu.doc.
2. Декларація прав національностей України: декларація Верховної Ради України від 01.11.1991 № 1771-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 53. Ст. 799.
3. Договірно-правова база відносин співробітництва Україна – ЄС. URL: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/63716.htm>
4. Загальна декларацією прав людини: декларація ООН від 10.12.1948 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
5. Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі: акт ООН від 01.08.1975 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055.
6. Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 р. № 4061-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>
7. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 р. № 474-XIV (В ред. Закону від 18 березня 2004 р. № 1630-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14>
8. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 № 3781-XII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12/ed20121119/> (дата звернення: 10.10.2018).
9. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 4 квітня 1995 р. № 116/95-ВР (В ред. Закону від 22 грудня 2005 р. № 3277-IV) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр>
10. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>
11. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (із змін.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
12. Закон України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (в ред. Закону 2001 р.) (із змін.) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
13. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>
14. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
15. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
16. Міжнародна конвенція з ліквідації всіх форм расової дискримінації: конвенція ООН від 21.12.1965 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105.
17. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: пакт ООН від 16.12.1966 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
18. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: пакт ООН від 16.12.1966 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
19. Паризька хартія для нової Європи: хартія ОБСЄ від 21.11.1990 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058.

20. Питання Ради з питань судової реформи: Указ Президента України від 08.04.2014 № 1188-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826/2014>. 292
21. Питання Ради з питань судової реформи: Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826/2014>.
22. Про Вищу Раду Правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
23. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>
24. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
25. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): закон України від 07.02.2019 № 2680-VIII.
26. Про господарські суди: Закон України від 04.06.1991 № 1142- XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-12>.
27. Про граничну чисельність працівників апарату апеляційних та місцевих загальних судів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.06.2007 р. № 486-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/486-2007-р>.
28. Про державний суверенітет України: декларація України від 16.07.1990 № 5-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. Ст. 429.
29. Про державну виконавчу службу: Закон України від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/202/98-вр>.
30. Про доступ до судових рішень : закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
31. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
32. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
33. Про зміни і доповнення до Конституції (Основного Закону) Української РСР: Закон від 24.10.1990 № 404-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-12>.
34. Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів судів України: Закон України від 02.02.1994 № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3911-12>.
35. Про Конституційний Суд України: Закон України від 03.06.1992 № 2400-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2400-12>.
36. Про міжнародні договори України від 29.06.2004 № 1906-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
37. Про органи суддівського самоврядування: Закон України від 02.02.1994 № 3909-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-12>.
38. Про основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики СРСР: постанова першого З'їзду народних депутатів СРСР від 17.09.1989 р. № 218 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/218-89-п>.
39. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 р. № 266/94-ВР 218
40. Про правонаступництво України: закон України від 12.09.1991 № 1543-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 46. Ст. 617.
41. Про проголошення незалежності України: постанова Верховної Ради України від 24.08.1991 № 1427-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502.

42. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 травня 2018 року «Про припинення дії для України окремих міжнародних договорів, укладених у рамках Співдружності Незалежних Держав»: Указ Президента України від 19.05.2018 № 139/2018. Офіційний вісник Президента України. 2018. № 13. С. 4.
43. Про створення Співдружності Незалежних Держав: міжнародна угода Співдружності Незалежних Держав від 08.12.1991. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990–1991. № 1. С. 290.
44. Про судоустрій України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3018-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3018-14>.
45. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародна угода від 27.06.2014 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

11.2. Допоміжна:

1. Lesya Nestorivna Kyslyak. Історіософський аспект державотворчих процесів в Україні ХХ–ХХІ століть. *Historiosophical Aspect of State Building Processes in Ukraine of the XX–XXIst Centuries. SECTION 7. P.99-125. Philosophy of science in the historical-philosophical dimension : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. 384 p.* ISBN 978-9934-26-469-6. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/588>
[//http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/588/15817/33375-1](http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/588/15817/33375-1)
2. Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 324 с.
3. Аніщук Н. В., Горяга О. В. Взаємодія гендерної історії з історією держави і права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 748–750. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2023/178.pdf
4. Аніщук Н. В., Горяга О. В. Впровадження гендерного підходу в історії держави і права. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 424–428. URL: http://pdujournal.kpu.zp.ua/archive/2_2023/61.pdf
5. Артёмов І. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції. Навчальний посібник. Ужгород: Ліра, 2008. 332 с.
6. Бабінова О. В. Розвиток місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі реформування: проблеми та пріоритети. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2008. № 4. С. 132–138.
7. Беззуб І. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:such-asnij-stan-i-perspektivi-ukrajinskoji-evrointegratsiji&catid=8&Itemid=350
8. Безносок О. П. Зародження українського конституціоналізму та роль діяльності Кирило-Мефодіївського товариства в його становленні. *Європейські перспективи. Науково-практичний журнал*. 2022. № 4. С. 56-62.
9. Безносок О. П., Юрчишин Н. Г. Права людини у праві Європейського Союзу. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-ти річчя проголошення незалежності України та 25-ти річчя прийняття Конституції України): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 21 травня 2021 р.)*. // Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2021. Т. 1. С. 339-342.
10. Білецький Л. Т. Руська Правда й історія її тексту. *Антологія української юридичної думки*. В 6 т./ Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Том 2: Історія держави і права України: Руська Правда. К., 2002.
11. Бойко І. Розвиток європейських традицій місцевого самоврядування у Галичині. *Право*

- України, 2007. №5.
12. Борисова Ю. Європейська інтеграція. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Юридичні науки». 2013. № 1. С. 37 – 42.
 13. Гамбург Л. Формування судової компетенції гетьмана і старшинських рад в козацькому судоустрої Війська Запорізького. *Право України*, 2005. №1.
 14. Горяга О. В., Остапенко Т. О. Загальнокримінальні засади дослідження системи законодавства про державні злочини на українських землях у післяреволюційний період. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* № 3. Дніпро, 2022, С. 12–16. URL: <http://apnl.dnu.in.ua/arkhiv?vd=115> URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv>
 15. Гриценко В. Г. Компетенція правоохоронних органів. Наукові записки. Серія: право. 2018. Вип. 4. С.64-69.
 16. Грובהва В. П. Система місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії і практики: дис. ... др-а юрид. наук: 12.00.02 / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2013. 415 с.
 17. Гураль П. Органи самоврядування у містах Київської Русі. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*. Матеріали VII регіональної науково-практичної конференції 13-14 лютого 2001. Львів, 2001.
 18. Сфремова Н. Права людини та громадянина у конституційних актах Української Народної Республіки. *Юридичний вісник* № 3/2021. Одеса: Гельветика. С. 7–14. URL: <http://yurvisnyk.in.ua>
 19. Сфремова Н. В. Особливості формування ідеї захисту прав людини у містах-державах Шумеру. *Юридичний вісник* № 5 2022 р. С. 9–18. URL: <http://yurvisnyk.in.ua/index.php/yuridichnij-visnik-5-2022.html>
 20. Сфремова Н.В., Корнієнко І. В. Науково-педагогічна діяльність Миколи Розенталя в умовах політичних утисків і терору в СРСР. *Юридичний вісник* № 2/2023. Одеса: Гельветика. С. 193–204. URL: <http://yurvisnyk.in.ua>
 21. Сфремова Н.В., Корнієнко І. В., Горяга О. В. Порушення права людини на свободу наукової творчості в історичній науці УРСР 1920–1940-х років. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2023. № 7., с. 530–535
 22. Калінкін А. С. Конституційна реформа у сфері децентралізації державної влади: проблеми теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 198 с.
 23. Кисляк Л. Конституція Пилипа Орлика – важлива пам'ятка правової культури України XVIII століття. *Правова система України: сучасний стан та актуальні проблеми*. Матеріали Першої міжрегіональної року). м. Івано-Франківськ: Голіней О.М., 2012. С.11 – 15.
 24. Кисляк Л. Н. Державотворча ідея та політична етика національного чину в умовах війни: концепція Юрія Липи та сучасний український досвід. *Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць*. Одеса, 2026. №77 (2026).
 25. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. «Священна війна» – доктрина єдності єпископів РПЦ та путінського режиму. *Наука, освіта та технології: тенденції, виклики, перспективи: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м.Тампере, Фінляндія, 27 квітня 2024 р.). Tampere, Finland: Scholarly Publisher ICSSH, 2024. С. 16-18 // International scientific-practical conference «Science, education and technology: trends, challenges, prospects»: conference proceedings (Tampere, Finland, April 27, 2024). Tampere, Finland: Scholarly Publisher ICSSH, 2024. 59 pages. pp. 16-18. UDC 37:082.2(06). URL: <https://drive.google.com/file/d/1iqi6ogzsjg2DgRYSbicSFOLSJmtKTQ9S/view> // <https://www.economics.in.ua/2024/04/27-2024.html>
 26. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Від історичної та духовної єдності «братніх народів» до геноциду українців. *Російсько-українська війна (2014-2022): історичні, політичні,*

- культурно-освітні, релігійні, економічні та юридичні аспекти: колективна наукова монографія. From historical and spiritual unity of «brotherly peoples» to the genocide of ukrainians. Рига, Латвія: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2022. 1421 с. С. 932-945. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6333/13369-1>
27. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Екзистенційний вибір УПЦ МП у період військової агресії Російської Федерації. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 червня 2022 р.). URL: <http://dSPACE.onua.edu.ua/handle/11300/75>
28. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Корупція в оборонному відомстві – вагома загроза національній безпеці України. *Проблеми, пріоритети та перспективи розвитку науки, освіти і технологій в XXI столітті*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Кременчук, Україна, 15 лютого 2024 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 104 с. С. 94-95. ISBN 978-617-8231-47-7. URL: <https://www.economics.in.ua/2024/02/15-02.html>
29. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Перемога України у війні з Російською Федерацією, як свідчення домінанти демократії та свободи у сьогоднішньому глобалізованому світі. *Роль науки та освіти в забезпеченні сталого розвитку*: матеріали 4-ої міжнародної наукової конференції (м. Катовіце, Польща, 12-13 січня 2023 р.). URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/33ba92a74a7c70f8ce3859b114f45150.pdf>
30. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Православна церква України та громадянське суспільство – проблеми та перспективи розвитку. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»* / гол. ред. В. М. Вашкевич. К.: ВІР УАН, 2021. Випуск 161. С. 27-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2021_161
31. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Рашизм як генеза путінізму. *Збірник наукових праць «Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії»*. Львів, 2022. №42 (2022). С. 239-245. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/42_2022/31.pdf (<http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2022-42>)
32. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Ретроспективний огляд Синодального періоду українського православ'я. *Культурологічний альманах*. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Видавничий дім «Гельветика», 2024. № 1 (9). 446 с. С. 21-28. ISSN 2786-7250. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.3>. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/313/292> // <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.3>
33. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Ретроспективний погляд на сталінське відновлення діяльності Російської православної церкви. *Культурологічний альманах*. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Видавничий дім «Гельветика», 2024. № 3 (11). 388 с. С. 4-11. ISSN 2786-7250 (Online). DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.3.1> URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/422/396> // <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/issue/view/11/12>
34. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Сучасний статус православної церкви в Україні. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-ти річчя проголошення незалежності України та 25-ти річчя прийняття Конституції України)*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції у 2 т. (м. Одеса, 21 травня 2021 р.). / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 1. С. 182-184. URL: <https://hdl.handle.net/11300/15372>; <http://dSPACE.onua.edu.ua/bitstream/handle/>
35. Кисляк Л. Н., Коваль І. В. Турбулентність Української православної церкви Московського патріархату в сучасних українських реаліях. *Дослідження актуальних проблем сучасного суспільства з позицій історії, політології, соціології та філософії*:

- матеріали міжнародної наукової конференції (м. Рига, Латвійська Республіка, 30-31 серпня 2022 р.). С.92-96. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/249/7010/14584-1//DOI>
<https://doi.org/10.30525/978-9934-26-236-4-22>. ISBN 978-9934-26-236-4
36. Кисляк Л. Н., Коваль І. В., Кучера А.М. Історичне коріння «руського міра» в державницькій традиції московського православ'я. *Культурологічний альманах*. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2023. № 1. 244 с. С. 9-16. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/issue/view/5//https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/134/125>. ISSN 2786-7250. DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.1.2>
37. Кисляк Л. Н., Коваль І.В. Російська окупаційна депортація як злочин геноциду українського народу. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових освітніх та технологічних рішень*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня. 2023 р.) / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т.1. С. 184-187. 790 с. ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1). URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/26089/>
38. Кисляк Л., Коваль І. Російсько-українська війна 2022-2023 років – реалізація імперських амбіцій путінського режиму. *Збірник наукових праць «Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії»*. Львів, 2023. № 46 (2023). С. 297-304. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/46_2023/37.pdf. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.37>
39. Кисляк Л., Коваль І., Кучера А. Діалектичний зв'язок національно-визвольної боротьби початку ХХ століття з церковно-православним рухом. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів, 2024. Випуск 52. С. 362-370. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2024-52>. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.45>. http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/52_2024/47.pdf
40. Коритко Л. Я. Доктринальні особливості взаємодії правових культур в добу Середньовіччя та Відродження. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020, № 4. С. 142-146 <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.4.24>
41. Крупіна Н. А. Еволюція інституту місцевого самоврядування. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2010. № 37. С. 58-64.
42. Мамедова А. Е. Система джерел права Туреччини. *Правова держава*. № 27 (2017). С. 12–19.
43. Манюк, П. Т. Право вето Президента України у контексті правової охорони Конституції України. *Порівн.-аналіт. право*. 2013. № 3–2. С. 87-89.
44. Мартинюк Р. С. Конституційно-правовий статус Президента України та Кабінету Міністрів України: пошук оптимальної моделі компетенційних взаємозв'язків. *Публічне право*. 2016. № 4 (24). С. 66-75.
45. Мацькевич М. Рецепція австрійської державно-правової культури в Галичині в 1771-1918 рр. *Право України*, 2007.- №6.
46. Мороз Н. Розвиток місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства в Україні (1990 – 2000 роки). *Сіверянський літопис*. 2017. № 1-2. С. 243-249.
47. Мочульська М. Основні типи сучасного розуміння правової доктрини. *Вісник Львів. ун-ту. Серія юридична*. 2012. Вип. 56. С. 44-52.
48. Овакімян М. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. 2/1. С. 151-156.
49. Окиншевич А. Центральні установи України-Гетьманщини XVII-XVIII ст. Ч. II. Рада старшини // *Антологія української юридичної думки*. В 6 т./ Редкол.: Ю. С.

- Шемшученко (голова) та ін. Том 3: Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба. Київ, 2003.
50. Остапенко Т.О., Горяга О.В. Загальнокримінальні засади дослідження системи законодавства про державні злочини на українських землях у післяреволюційний період. *Актуальні проблеми Вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 3. С. 12–17.
 51. Палагнюк Ю. Поняття «Європейська інтеграція» в державному управлінні. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. 2011. № 2. С. 110–115.
 52. Сокур Ю. Торгівля та підприємництво у Запорозькій січі і гетьманській Україні. *Право України*, 2004. №5.
 53. Тимошук О.В. Охоронний апарат Української держави (квітень-грудень 1918 р.). Харків, 2000.
 54. Українське законодавство партисипації (участі громадян у формуванні й реалізації державної, регіональної та місцевої політики. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 300 с.
 55. Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687) / Упоряд.: І. Бутич, В. Ринсевич, І. Тесленко; Ред. кол.: П. Сохань (голова), Г. Боряк, В. Брехуненко, І. Бутич (заст. голови), Я. Дашкевич, О. Купчинський, О. Маврін, Ю. Мицик, О. Музичук, О. Романів, В. Смолій, Ю. Шемшученко. Ін. укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського; НТШ; Центральний державний історичний архів України. Київ; Львів, 2004. 1118 с.
 56. Фрицький, Ю. О. Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування. Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2006. 359 с.
 57. Хрестоматія з історії держави і права України: у 2-х т.: навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищих закл. освіти / за ред. В. Д. Гончаренка; уклад.: В. Д. Гончаренко та ін.; Академія правових наук України, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. 2-е вид., переробл. і допов. К.: Ін Юре, 2000. Т. 1: З найдавніших часів до початку ХХ ст. 2000. 472 с.
 58. Чабах О. Правова гармонізація як необхідна складова євроінтеграційних процесів України. *Юридичний вісник*. 2014. № 3. С. 46-50.
 59. Чубатий М.А. Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй // Антологія української юридичної думки. В 6 т./ Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Том 2: Історія держави і права України: Руська Правда. Київ, 2002.
 60. Шершенькова В. А., Попсуєнко Л. О. Перша кодифікація права в радянській Україні (20-ті рр. ХХ ст.) *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 82–84. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/20.pdf
 61. Шершенькова В. А. Загальна характеристика кодифікації законодавства УРСР (50–80-ті рр. ХХ ст.). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 58–60. URL: http://lsej.org.ua/6_2023/11.pdf
 62. Шершенькова В. А. Правове регулювання сімейних відносин в Україні (70–80-ті рр. ХХ ст.). Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: Міжн. наук.-практ. конф. Одеса, 2023. Т. 1. С. 126–129. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25887>
 63. Шершенькова В. А. Правове регулювання сімейних відносин в Україні (70–80-ті рр. ХХ ст.). Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: Міжн. наук.-практ. конф. Одеса, 2023. Т. 1. С. 126–129. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25887>
 64. Шершенькова В.А., Шершеньков В.С. Кримінальна відповідальність козаків за звичаєвим правом. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття. 2022. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/18132>

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: www.zakon.rada.gov.ua
2. Урядовий портал України: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Сайт нормативно-правових документів Кабінету Міністрів України: www.kmu.gov.ua
4. Офіційний веб-портал судової влади: www.scourt.gov.ua
5. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України: <https://minjust.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України: <http://www.mvs.gov.ua>
7. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України: <http://www.gp.gov.ua>
8. Електронна онлайн бібліотека: <http://ualib.com.ua/>
9. Електронна бібліотека підручників: <http://info-library.com.ua/>
10. Підручники онлайн: <http://books.br.com.ua/>
11. Інститут законодавства Верховної Ради України: <http://instzak.rada.gov.ua>
12. Книжкова палата України імені Івана Федорова: <http://www.ukrbook.net/>
13. Національна академія правових наук України: <http://www.aprnu.kharkiv.org/> 3.
14. Національна історична бібліотека України: <http://www.dibu.kiev.ua/>
15. Національна парламентська бібліотека України: www.nplu.org/
16. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка: <http://korolenko.kharkov.com/>
17. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>
18. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка: <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
19. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника: <http://www.library.lviv.ua/>
20. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого: <https://nlu.org.ua/>
21. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання: <http://www.nbu.gov.ua/>

Доцент кафедри
загальноправових та гуманітарних
дисциплін _____

_____ **Леся КИСЛЯК**